

Олена Теліга

Підготував:
Студент історико –
юридичного факультету
Групи – ІП-41
Колібаба Денис Олегович

Народилась в Іллінському під Москвою в інтелігентній, українсько-білоруській родині: батько Іван Опанасович Шовгенів — відомий учений (викладав у Московському інженерному училищі), інженер-гідротехнік, мати — донька православного священика. Коли дівчинці було п'ять років, Шовгеніви переїхали до Петербурга.

Іван
Шовгенів

У 1918 разом з родиною переїхала до Києва. Тут вона навчалася в Жіночій гімназії Олександри Дучинської.

Гімназія Олександри Дучинської.

Вивчала українську мову разом з російською, німецькою, французькою. Вивчала й такі дисципліни, як Закон Божий, російська граматика, історія, арифметика, географія, чистописання, малювання та креслення; проте на основі віднайдених оцінок юної Олени тих років, можна сказати, що вчилася посередньо. Зі згортанням приватної освіти та вказівкою, що, всі діти повинні навчатися в єдиних трудових звичайних школах, Олена потрапила до саме такої.

14 листопада 1920 її батько, професор Київського політехнічного інституту та директор Департаменту водних, шосейних і ґрунтових доріг Міністерства шляхів уряду УНР, разом з урядом був евакуйований на територію Польщі до міста Тарнів.

Олена залишилася в Києві і у зв'язку із закриттям та реорганізацією приватних навчальних закладів продовжила навчання в приватній школі. Навесні 1922 року матері Олени разом з донькою та сином Сергієм вдалося вибратися з радянської України до Тарнова (Польща), де вони зустрілися з батьком.

З липня 1922 родина оселилася в Подебрадах у Чехословаччині. Батько на той час був ректором Української господарської академії. Тут Олена увійшла до середовища молодих українських поетів та інтелектуалів. У Чехії Олена отримала «матуру» — атестат.

Українська господарська академія.

Олена Шовгенова (Теліга). Подєбради, 1920-ті

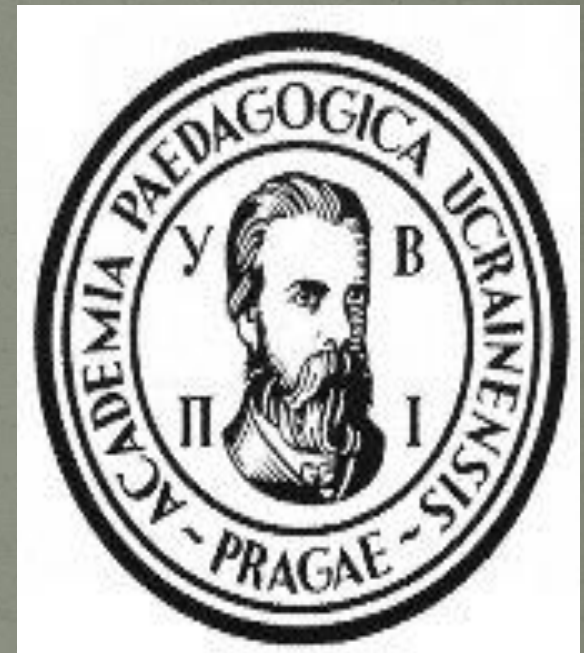
Олена і Михайло Теліги
14 лютого 1928, Подебради

У Подебрадах Олена, разом із своїм майбутнім чоловіком Михайлом Телігою взяла участь у танцювальній групі Василя Авраменка в 1925—1927 рр. Приязнь перетворилася на любов і їх повінчав православний священик Євген Погорецький 1 серпня 1926 в євангелицькій церкві св. Миколи в Подебрадах.

У 1923—1929 навчалася на історико-філологічному факультеті Українського високого педагогічного інституту імені М. Драгоманова в Празі.

Посвідчення українського студента Українського Інституту ім. Драгоманова у Празі.

Герб

Тоді ж розпочала літературну діяльність, друкувалася переважно в «Літературно-науковому вістнику» (1922—1931), що в той час виходив у Львові під редагуванням Дмитра Донцова, та інших еміграційних виданнях. Саме в Чехії відбулося її становлення як поетеси, публіциста-літературознавця.

З М І С Т	
Л. КОСЕНЦЬ: Вірші про Україну	1
Л. КОСЕНЦЬ: "Сонет"	2
УДАС САНДУК: Сонет	3
О. СЕНДРИЧ: "Сонет"	4
КОСТЬ ЖИРНИЙ: Три вірші	13
НАТАЛІЯ ХВОРОШОВА: "На згадку про Україну"	14
Ган. М. О. ПАВЛЕНКО: "Сонет"	18
О. СЕНДРИЧ: "Сонет"	20
Др. О. П. БАДІЙ: "Мелодія Свободи"	26
ДАКШИНСЬКА: "Сонет"	27
М. ПАВЛЮК: "Сонет"	28
РОМАН СОНДРОВИЧ: "Сонет"	34
Пав. О. ПЕНДЛІК: "Сонет"	37
М. ГОРБАЧОВСЬКА: "Сонет"	40
О. П. "Сонет"	41
Н. ФЕДОРОВИЧ: "Сонет"	73
Др. ДОНЦОВ: "Сонет"	74
М. ПУШКАР: "Сонет"	90
Н. П. "Сонет"	95
Н. П. "Сонет"	96
Н. П. "Сонет"	97

1930.
РІЧНИК XXIX.
Київка I.

Т. СІ.
За січень.

ЛІТЕРАТУРНО-
НАУКОВИЙ
ВІСТНИК

ТЕРНОПІЛЬ.

ВІДПОВІД. А. САВЕНКО І СОН. РЕДАКЦІЯ К.

Дмитро Донцов

З вересня 1929 по 1939 проживала у Варшаві. У 1929 році у Варшаві померла її мати. Тоді ж настали злигодні та нестатки: іноді їй доводилося працювати з музичними номерами в нічних кабаре — і навіть манекенницею, але потім вдалося влаштуватися вчителькою початкових класів в українській школі.

Олена і Михайло Теліги.
Варшава, початок 1930-х

ВІСТНИК

МІСЯЧНИК ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦТВА, НАУКИ Й ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ.

ЗМІСТ:

І. С. Рибчин: Нова книга Ріба	40	Г. Гринь: Висхід Соня	409
Павло Давидов: Талант і мистецтво	41	І. Кобилянська: Смерть	419
М. С. Рибчин: Нові книги	42	С. П. Рибчин: Смерть	421
Д. Рибчин: Нові книги	43	С. П. Рибчин: Нові книги	423
О. Рибчин: Нові книги	44	С. П. Рибчин: Нові книги	425
П. Рибчин: Нові книги	45	С. П. Рибчин: Нові книги	427
В. Рибчин: Нові книги	46	С. П. Рибчин: Нові книги	429
Л. Рибчин: Нові книги	47	С. П. Рибчин: Нові книги	431
М. Рибчин: Нові книги	48	С. П. Рибчин: Нові книги	433
Н. Рибчин: Нові книги	49	С. П. Рибчин: Нові книги	435
О. Рибчин: Нові книги	50	С. П. Рибчин: Нові книги	437
П. Рибчин: Нові книги	51	С. П. Рибчин: Нові книги	439
В. Рибчин: Нові книги	52	С. П. Рибчин: Нові книги	441
Л. Рибчин: Нові книги	53	С. П. Рибчин: Нові книги	443
М. Рибчин: Нові книги	54	С. П. Рибчин: Нові книги	445
Н. Рибчин: Нові книги	55	С. П. Рибчин: Нові книги	447
О. Рибчин: Нові книги	56	С. П. Рибчин: Нові книги	449
П. Рибчин: Нові книги	57	С. П. Рибчин: Нові книги	451

ВІСНИК
МІСЯЧНИК

ТОМ III
ВІСНИК

1933

Адреса редакції: в київській вулиці, 24, кімната 14, кімната 14, кімната 14.

У Варшаві Олена продовжила активну мистецьку та громадську діяльність, стала постійним редактором та одним із чільних представників редагованого Дмитром Донцовим у Львові «Вістника» (1931—1939). Вона виступала з рефератами та поезіями під час літературних дискусій, академій та святкувань, що відбувалися в середовищі української еміграції.

Українська поетеса Олена Теліга з чоловіком Михайлом Телігою. с.
Желязна Жондова (Польща), літо 1933 р. ЦДКФФА України ім. Г. С.
Пшеничного

На вечірці у панів Лукасевичів. Зліва: сестра п. Лукасевич, Наталя Попович, Степан Попович, Михайло Теліга, п. Барицька, невідомий, Олена Теліга, невідомий, Лев Лукасевич, Стефанія Лукасевич; сидять: Стахів та Неля Чехович. Варшава, 1935

У 1936 році якийсь час проживала в Заліщиках, коли у серпні відпочивала тут з чоловіком. Тоді ж вони з М. Телігою зустрічались з Д. Донцовим.

У 1937 році, виступаючи перед Українською Студентською громадою у Варшаві, Олена Теліга висловила своє захоплення фашистськими рухами у Європі.

Олена Теліга. 1936

Олег Ольжич
(Кандиба)

Протягом 1939—1941 перебувала в Кракові. Тут, у грудні 1939, Олена познайомилася з Олегом Ольжичем (Кандибою): тоді ж вступила в Організацію Українських Націоналістів (ОУН), де активно працювала в Культурній референтурі Проводу ОУН, якою керував Олег Ольжич.

Олена і Михайло Теліги. Краків, 1939

Тісно співпрацювала із
краківською «Просвітою», в
лютому 1940 очолила молодіжне
Мистецьке товариство «Зарево».
Секретарем був член Культурної
референтури ОУН Олег Штуль.

Після появи ОУН (б) належала
до ОУН (м).

Олег Штуль

Улас Самчук

Після початку радянсько-німецької війни в липні 1941 в складі похідних груп ОУН разом із чоловіком, Уласом Самчуком і кількома друзями нелегально перейшла кордон і переїхала до Львова, у вересні прибула до Рівного, а 22 жовтня 1941 року автомобілем через Святошин та Брест-Литовське шосе доїхала до окупованого німецькою армією Києва.

У Києві мешкала спочатку по вулиці Короленка, тепер Володимирська, неподалік від Св. Софії, згодом по вулиці Караванській.

Олена Теліга з товаришами перед походом на Схід. Зліва 1-й ряд:
О. Оршанськи-Чемеринський, Олена Теліга, Улас Самчук. 2-й
ряд: М. Михалевич, О. Коваль, Р. Русов. Львів, літо 1941

У місті організувала Київське відділення Спілки українських письменників (розміщувалася по вулиці Трьохсвятительській, 23), відкрила пункт харчування для своїх соратників, співпрацювала з редакцією «Українського слова» Івана Рогача, що знаходилась на Бульварно-Кудрявській вулиці, 24. Видавала тижневик літератури і мистецтва «Літаври».

Ціна 20 сот.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

ВИХОДИТЬ ТРИЧІ В ТИЖДЕНЬ

Рік II.

Станіславів, неділя 11 січня 1942.

Ч. 4 (45).

Михайло
Михайлевич

Після арешту редакції «Українського слова» О. Теліга не брала до уваги постанови нацистської влади: ігнорувала вказівки гітлерівців зухвало і принципово. 7 лютого 1942 року почалися арешти. Друзі її попереджали, що гестапо готує засідку на вул. Трьохсвятительській, де розміщувалася Спілка; проте знала, на що йде, втікати не збиралася. У приватній розмові з М. Михалевичем уперто підкреслила: *«Ще раз із Києва на еміграцію не поїду! Не можу...»*.

Її заарештували разом з чоловіком, який назвався письменником аби бути з нею. У київському гестапо Олена Теліга перебувала у камері № 34. Тоді ж відбулася її зустріч із сестрою Лесі Українки, з якою вона обмовилася кількома фразами. На сірому гестапівському мурі залишила вона свій останній автограф: угорі намальовано тризуб і напис — «Тут сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга»

Пам'ятні місця

21 лютого 1992 на символічному місці поховання Олени Теліги та її побратимів у Бабиному Яру членами ОУН та представниками патріотичної громадськості України вперше було поставлено Пам'ятний Хрест

28 вересня 2009 року знову було відкрито та освячено дерев'яний пам'ятний знак-хрест загиблим членам ОУН.

24 серпня 2006 року урочисто відкрито на її честь меморіальну дошку в Заліщиках на будинку колишньої вілли «Вікторія», де вона відпочивала в серпні 1936 року.

28 лютого 2009 року в Києві урочисто відкрито меморіальну дошку на будинку № 25/18 по вулиці Л. Толстого, в якому проживала Олена Теліга перед розстрілом у лютому 1942 року.

У цьому будинку
в 1941 - 1942 роках проживала
видатна громадсько-політична діячка,
учасниця українського визвольного руху,
поетеса
ОЛЕНА ТЕЛІГА
(1906-1942)

31 серпня 2009 року відбулося урочисте відкриття пам'ятника Олені Телізі у місті Києві на території скверу «Поляна» по вулиці Політехнічній навпроти 12 корпусу КПІ. Пам'ятник створено скульптором Володимиром Івановичем Щуром в 2008 році за кошти викладачів та випускника КПІ 1992 року Д. Андрієвського.

25 лютого 2017 на території Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр» у Києві відбулося відкриття пам'ятника Олені Телізі. Участь у заході взяли представники громадськості, молодь, чиновники та духовенство. Освятив пам'ятник патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет. Вартість пам'ятника близько 8 мільйонів гривень.

БЕЗСМЕТРНЕ

Упало світло лихтарів
На день конаючий і тихий,
Та перед смертю він зустрів
Посмертні свічі дивним сміхом.

І мабуть кожен з нас відчув
Той сміх, як переможну силу,
Як перенесену свічу
За межі схилю.

І це тому я, мов у сні,
Пішла серединою вулиць
І очі зустрічні, ясні
Не глянули, а розчахнулись!

Та я минала всі вогні,
Мов світло не своєї брами,
Бо чула: ждане довгі дні
Вже йде з безсмертними дарами.

